

“Ingliz tilining rivojlanish bosqichlari”

**Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Filologiya vatillarni o‘qitish:
ingliz tili**

3.23-guruh talabasi Abduraimova Muxlisa

ANNOTATSIYA: Ingliz tili rivojlanishi jarayoni tarixiy, madaniy va texnologik ta’sirlar orqali bir necha bosqichlarda amalga oshdi. Eski ingliz tili germanik ildizlarga asoslangan bo‘lib, Norvegcha va lotin tillaridan so‘zlarni qabul qilgan. O‘rta ingliz tili davrida Norman bosqini sabab fransuz va lotin tillarining katta ta’siri sezilgan. Erta zamonaviy ingliz tili Uyg‘onish davri bilan birga boyib, grammatik va fonetik jihatdan soddalashtirildi. Zamonaviy ingliz tili Britaniya imperiyasi va sanoat inqilobi orqali global miqyosda tarqaldi. Bugungi kunda ingliz tili xalqaro muloqot, fan, texnologiya va madaniyat tili sifatida dunyo bo‘ylab o‘z mavqeini saqlab kelmoqda.

Kalit so‘zlar: Eski ingliz tili, O‘rta ingliz tili, Erta zamonaviy ingliz tili, Zamonaviy ingliz tili, Buyuk tovush siljishi, Norman bosqini, Uyg‘onish davri, Global til, Internet va texnologiyalar, Britaniya imperiyasi

KIRISH

1. Eski ingliz tili (450–1150)

Ingliz tili germanik tillar oilasiga mansub bo‘lib, 5-6 asrlarda anglo-saksonlar tomonidan Britaniyaga olib kelingan.

Tilga asosan germanik ildiz so‘zlar va norvegcha ta’sir ko‘rsatgan.

Talaffuz va grammatika murakkab, jins va kelishik tizimlari mavjud edi.

Eski ingliz tili asarlaridan biri – Beovulf dostoni.

2. O‘rta ingliz tili (1150–1500)

1066-yilgi Norman bosqini natijasida ingliz tiliga fransuz va lotin tillaridan ko‘plab so‘zlar kiritildi.

Grammatik tizim soddalashtirildi, kelishik va jins kategoriyalari deyarli yo‘qoldi.

Talaffuz va yozuvda katta o'zgarishlar kuzatildi.

Mashhur asar – Jefri Choserning The Canterbury Tales (Kenterberi hikoyalari).

3. Erta zamonaviy ingliz tili (1500–1700)

Buyuk tovush siljishi (Great Vowel Shift) natijasida unli tovushlar talaffuzi o'zgardi.

Bosma kitoblarning ommalashuvi tilni standartlashtirishga yordam berdi.

Uyg'onish davrida lotin va yunon tillaridan kirib kelgan yangi so'zlar boylik qo'shdi.

Uilyam Shekspirning asarlari ingliz tilini boyitdi va tilning ijodiy imkoniyatlarini namoyish etdi.

4. Zamonaviy ingliz tili (1700–hozirgi davr)

18-asrda ingliz tili lug'atlar, ayniqsa, Samuel Jonsonning lug'ati orqali standartlashtirildi.

Britaniya imperiyasi orqali til dunyo bo'ylab tarqaldi.

Amerika ingliz tili alohida rivojlanib, mahalliy tillardan olingan so'zlar bilan boyidi.

5. Global ingliz tili (20–21-asr)

Ingliz tili xalqaro biznes, fan, texnologiya va diplomatiya tili sifatida keng qo'llanila boshladi.

Internet va texnologiyalar davrida yangi atamalar, jargonlar va qisqartmalar kiritildi.

Ingliz tili hozirda 1,5 milliarddan ortiq odam tomonidan birinchi yoki ikkinchi til sifatida ishlatiladi.

Xulosa

Ingliz tili rivojlanishi davomida turli madaniy va tarixiy ta'sirlar orqali o'zgardi va boyidi. Bugungi kunda u global til sifatida o'zining moslashuvchanligi va o'zlashtirish qobiliyati bilan ajralib turadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Baugh, A. C., & Cable, T. (2002). A History of the English Language (5th Edition).

2. Crystal, D. (2003). The Cambridge Encyclopedia of the English Language.

Internet resurslari:

Britannica Ensiklopediyasi: <https://www.britannica.com/>

History of English (British Council): <https://www.britishcouncil.org/>